

Kannattavuuskirjanpidon tilapalautteen raportit

Kannattavuuskirjanpitoon osallistuvat tilat saavat vuosittain Luonnonvarakeskuksesta tarkastettuun tilinpäätökseen perustuvan tilapalautteen. Tämä sisältää varsinaiset tilinpäätösraportit sekä erittelyt mm. pellonkäytöstä, varastoista, työtunneista, käyttöomaisuudesta ja tilitapah-tumista. Kannattavuuskirjanpidossa tilojen yritystoiminta on jaettu toimialoihin, joita ovat maa-talous, puutarhatalous, metsätalous ja muu yritystoiminta. Tilinpäätökset ja muut tiedot on esitetty raporteissa toimialoittain.

Tilapalautteen raportit:

- Viljelytiedot Kasvien viljelyalat ja sadot
- Varastotiedot Tuotteiden ja tuotantopanosten varastot ja kotieläimet
- Työnkäyttö Yrittäjäperheen ja palkatun henkilöstön työtunnit ja työkustannukset
- Käyttöomaisuuserittely Käyttöomaisuuden kirjanpitoarvot hyödykkeittäin
- Tuloslaskelma Oikaistu tuloslaskelma
- Vastaavaa Oikaistun taseen vastaavat eli omaisuus
- Vastattavaa Oikaistun taseen vastattavaa eli oma ja vieras pääoma
- Tunnusluvut Maa- ja puutarhatalouden talouden tunnusluvut
- Rahoituslaskelma Kassaperusteinen koko yrityksen maksuvalmiuslaskelma
- Tilisaldot Tilien alkusaldot, kassatapahtumien saldot, tileille tehdyt oikaisukirjaukset ja tilien loppusaldot
- Tuotot ja kustannukset Kokonaistuotot ja kustannukset ryhmittäin

Tilinpäätös

Kannattavuuskirjanpidon tilinpäätös laaditaan suoriteperusteisena, jolloin tulot, tuet ja menot kohdistetaan tuotoiksi ja kustannuksiksi samalle tilikaudelle eli sille tilikaudelle, jolla tuotanto on aikaansaatu. Siten esimerkiksi sato- ja tuotosvaihtelut heijastuvat suoraan vuosittaisiin tu-los- ja kannattavuuslukuihin. Maksuperusteiset rahatulot ja -menot oikaistaan suoriteperus-teisiksi saamisten (myynti- ja tukisaamiset) ja lyhytaikaisten velkojen (ostovelat) avulla. Li-säksi tuote- ja tarvikevarastojen ja kotieläinomaisuuden muutos otetaan huomioon tilikauden kokonaistuottoja ja kustannuksia laskettaessa.

Tuloslaskelma

Tuloslaskelma esitetään ns. oikaistuna tuloslaskelmana, jossa tuotoista vähennetään kaikki kustannukset ml. yrittäjäperheen palkkavaatimus ja oman pääoman korkovaatimus. Laskel-ma päättyy **yrittäjänsuoritus**, joka osoittaa miten kokonaistuotot riittävät kaikkien kustannus-ten kattamiseen. Tuottoihin sisältyvät liikevaihdon (myyntituotot ja tuet) lisäksi tuotevarastojen ja kotieläinomaisuuden muutos, maksuttomat siirrot ja liiketoiminnan muut tuotot.

Maksuttomiin siirtoihin luetaan tuotteiden luovutukset tilan sisällä toiselle toimialalle tai yksi-tyistalouteen. Siihen sisältyy myös ns. välituotteiden arvo, jolla tarkoitetaan tilalla tuotettujen ja maataloudessa tuotantopanoksina käytettyjen rehujen ja oman siemenen arvoa (tilatuot-to/kustannus). Tämä sisältyy samansuuruisena eränä myös muuttuviin kustannuksiin, joten se ei vaikuta liiketuloksiin. Luovutukset hinnoitellaan kannattavuuskirjanpidossa käypiin ar-voihin ja niillä hyvitetään luovuttavaa ja veloitetaan vastaanottavaa toimialaa.

Investointituet jaksetaan tuotoiksi investointikohteiden käyttövuosille, jotta suuretkaan tuet eivät vääristäisi maksuvuoden tuloksia. Käyttöomaisuuteen saatu investointituki jaksetaan tuotoksi käyttämällä samaa poistoprosenttia kuin ko. investointikohteelle on käytetty poiston laskennassa. Muut investointituet tuloutetaan kokonaan maksuvuonna.

Käyttöomaisuuden poistokustannus on laskettu suunnitelman mukaisina poistoina hyödykkeiden reaalisista nykyarvoista. Poistot lasketaan joka vuosi samojen käyttöomaisuuslajikohtaisten poistoprosenttien mukaan, riippumatta tilikauden tuloksesta.

Yrittäjäperheen oman työn kustannus eli ns. palkkavaatimus lasketaan työkirjanpitoon merkittyjen työtuntien ja tuntipalkkavaatimuksen perusteella. Tuntipalkkavaatimus perustuu maataloustyöntekijöiden kokonaiskeskituntiansioon, johon on laskettu mukaan myös muut kuin varsinaisen työssäoloajan palkat kuten loma-, sairaus- yms. vapaapäiviltä. Näin yrittäjän työtunnista aiheutuu yritykselle sama kustannus kuin palkkatyönä tehdystä työtunnista. Tuntipalkkavaatimus on 16,80 €/tunti vuonna 2023. Vuonna 2022 se oli 16,10 €/tunti.

Oman pääoman korkovaatimus laskettiin vuoteen 2009 asti kiinteän 5 %:n mukaan tilikauden alun ja lopun oman pääoman keskiarvolle. Oman pääoman korkokustannuksen laskenta uudistettiin vuodesta 2010 alkaen. Korko perustuu pääoman tuottovaatimukseen, joka kuvaa maatalouteen sijoitetun pääoman suhteellista riskiä. Tuottovaatimus on tilakohtainen ja se perustuu riskittömään korkoon ja tilan tilinpäätöksen sekä yleisen rahoitusmarkkinariskin perusteella määräytyvään ns. riskipreemioon. Vuoden 2023 tilinpäätöksissä käytetty oman pääoman korkovaatimus on keskimäärin 5,29 % ja vaihteluväli 3,30 – 6,80 %. Tilinpäätös lasketaan käyttäen edelliseltä vuodelta laskettuja tuottovaatimuksia. Tilan tilinpäätöksessä käytetty korkovaatimus näkyy tuloslaskelma- ja tunnuslukuraporteissa.

Tase

Taseen käyttöomaisuuden arvot perustuvat todellisista hankintamenoista tai jälleenhankinta-arvoista laskettuihin nykyarvoihin. Kannattavuuskirjanpitoon liittyttäessä määritetään inventaaritietojen perusteella tilan omaisuusosien jälleenhankinta-arvot ja niiden perusteella omaisuusosien nykyarvot, joihin tasearvot perustuvat. Siitä eteenpäin uusien investointien arvot perustuvat todellisiin hankintamenoihin ml. oman työn ja puutavaran arvo. Investointitukia tai purettuja varauksia ei vähennetä hankintamenoista. Poistonalaisten omaisuusosien (rakennukset, koneet ja salaojitukset) tasearvoihin tehdään vuosittain inflaatiokorotus, joka perustuu hankintahintojen hintaindeksien muutoksiin. Käyttöomaisuushyödykkeiden tasearvot muuttuvat siten vuosittain investointien, myyntien, poistojen ja indeksikorjauksen seurauksena.

Pellon kirjanpitoarvojen alueittaiset viitearvot perustuvat Maanmittauslaitoksen tilastoisiin pellon kauppahintoihin. Viitearvojen taso on 70 % alueittain lasketuista viiden viimeisen vuoden kauppahintojen keskiarvoista. Pellon kauppahinnoista on vähennetty salaojitusten keskimääräinen arvo. Tilivuodesta 2005 alkaen pellon tasearvoihin on tehty kauppahintojen liukuvan keskiarvon muutosten perusteella lasketut vuosittaiset indeksikorjaukset. Salaojitusten tasearvo on määritetty erikseen ja se sisältyy taseen riville muut aineelliset hyödykkeet.

Tuotevarastot arvostetaan taseessa ajankohdan markkinahinnoista johdettujen tilahintojen perusteella ilman lisähintoja ja arvonlisäveroa.

Kotieläimet arvostetaan taseessa markkinahintoihin. Ostetut tuotantoeläimet arvostetaan hankintahintaan ja tilalla kasvatetut eläimet arvioituun markkinahintaan. Myytävien eläinten arvostus perustuu senhetkiseen teurasarvoon.

Ostovarastot esim. lannoitteet, rehut ja tarvikkeet arvostetaan ostohintojen perusteella.

Saamisten, rahoitusomaisuuden ja velkojen arvostus perustuu niiden nimellisiin arvoihin.

Rahoituslaskelma

Kassavirran pohjalta laadittu rahoituslaskelma mittaa koko yrityksen maksuvalmiutta. Laskelmassa rahanlähteet on jaettu tulo- ja pääomarahoitukseen ja rahankäyttö lyhytvaikutteisiin menoihin, voitonjakoeriin ja investointeihin. Laskelma osoittaa, miten pitkälle tulorahoitus riittää kattamaan menoja etuoikeusjärjestyksessä. Käyttäjäämä on toimialoittain laskettu yritystoiminnan rahatulojen ja lyhytvaikutteisten menojen erotus. Kun käyttäjäämästä vähennetään verot, rahoitusmenot ja satunnaiset erät nettomääräisinä, saadaan tulorahoitus, joka on käytettävissä investointeihin, velkojen maksuun, säästöön ja yksityistalouden menoihin. Rahoitusjäämät osoittavat, miten tulorahoitus on käytetty eri menoihin ja/tai miten mahdollinen alijäämä on katettu. Laskelman lopussa nähdään yksityistalouden osuus kassavirrasta.

Tunnusluvut

Maa- ja puutarhatalouden tunnusluvut lasketaan liitteenä olevan **Tunnuslukujen laskenta ja tulkinta** -ohjeen mukaisesti.

Tilisaldot

Tilisaldot –raportissa on tilien alku- ja loppusaldot sekä lisäksi kassasaldot ja tilien oikaisut. Kassasaldot perustuvat kassavienteihin, joten niitä voidaan verrata suoraan verokirjanpidon tietoihin. Tileille tehdyt oikaisut ovat esim. myynti- ja tukisaamisten tai ostovelkojen muutoksia, joilla maksuperusteiset rahatulot ja -menot on oikaistu suoriteperusteisiksi. Niihin sisältyvät myös kaikki kirjaukset, jotka eivät ole kassavientejä, esim. yrittäjäperheen palkkavaatimus ja varastotilien muutokset sekä erilaiset tulojen ja menojen siirrot tilien tai toimialojen välillä.

Käyttöomaisuuden hankintamenot ja myynnit sekä arvonlisäverojen keruutilien muutokset näkyvät vain raportin lopussa kohdassa yhteiset. Kohdistus toimialoille tehdään vasta tilinpäätöksessä, jolloin saadaan näiden tilien toimialakohtaiset loppusaldot.

Tilien loppusaldot on esitetty vertailun vuoksi aina myös edelliseltä tilikaudelta.

Kokonaistuotot ja kustannukset

Kokonaistuotot ja kustannukset –raportissa tuotot ja kustannukset on esitetty tuotteittain tai lajeittain ryhmiteltynä. Kokonaistuotto tai kustannus muodostuu tilisaldot –raportin tilien loppusaldoista, varastojen muutoksista sekä maksuttomista siirroista. Varastojen muutokset ja maksuttomat siirrot on kohdistettu tuotteittain tai lajeittain. Tuotoissa varastoihin luetaan mukaan tuotevarastot mukaan lukien karkearehujen varastot sekä kotieläimet. Varastojen lisäys lisää tilikauden tuottoja.

Kustannuksiin sisällytetyt varastot ovat ostettujen tuotantotarvikkeiden varastoja. Niiden lisäys pienentää tilikauden kustannuksia, koska kaikkia ostomenoja ei ole käytetty tilikauden tuotannossa. Raportissa tarvikevarastojen lisäys näkyy kustannuksia vähentäen (–) merkkinä ja vähennys vastaavasti kustannuksia lisäten (+) merkkinä lukuna.

Tilalla tuotettujen ja edelleen tilalla käytettyjen omien rehujen ja siementen yms. käyttö käyvän arvon mukaan laskettuna sisältyy sekä tuottoihin että kustannuksiin. Nämä on kohdistettu tuotteittain ja kustannuserittäin.

Tuotot/kust. –sarakeesta nähdään tuotot ja kustannukset erittäin ja niitä voidaan verrata oikeassa reunassa oleviin edellisen vuoden vastaavasti laskettuihin lukuihin.